

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΔΙΚΗ ΕΝ ΑΝΔΡΩ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΕ' ΑΙΩΝΑ

(ΠΕΝΤΕ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΕΚ ΤΟΥ ΜΥΣΤΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΟΥ ΒΑΤΙΚΑΝΟΥ)

ΥΠΟ

Π. Δ. ΜΑΣΤΡΟΔΗΜΗΤΡΗ

Ὅτε κατὰ τὸ διάστημα τῆς θητείας μου ὡς ὑποτρόφου ἐρευνητοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν τῆς Βενετίας ἐπεξέτεινα τὴν ἐρευνάν μου διὰ τὸ ἐν Εὐβοίᾳ λατινικὸν Πατριαρχεῖον (1261 - 1470) καὶ τὰ κτήματα αὐτοῦ ἐκ τοῦ Κρατικοῦ Ἀρχείου τῆς Βενετίας (Archivio di Stato di Venezia) εἰς τὸ Μυστικὸν Ἀρχεῖον τοῦ Βατικανοῦ (Archivio Segreto Vaticano)¹, ἀνεῦρον, μεταξὺ σειρᾶς ἐγγράφων ἀφορώντων εἰς τὸ ὡς ἄνω πατριαρχεῖον, καὶ τινὰ ἐγγραφα ἀναφερόμενα εἰς ἀντιδικίαν Λατίνων ἱερέων τῶν Κυκλάδων, ἀκριβέστερον δὲ εἰς ἐκκλησιαστικὴν δίκην, γενομένην εἰς τὴν νῆσον Ἄνδρον κατὰ τὰ ἔτη 1463 - 1464. Τὰ ἐν λόγῳ ἐγγραφα περιέχονται εἰς τὸ *Armarium XXXIV, Tomus 7*, ff. 136^r - 137^v (νέα ἀρίθμησις· παλαιὰ ἀρίθμησις: ff. 135^r - 136^v) τοῦ Archivio Segreto Vaticano (ἐφεξῆς: Arch. Segr. Vat.), εἶναι δὲ γεγραμμένα εἰς τὴν βενετικὴν διάλεκτον².

Τὰ ἐκδιδόμενα κατωτέρω ἐγγραφα ταῦτα εὐρέθησαν μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τῶν σχετικῶν πρὸς τὸ ἐν Εὐβοίᾳ λατινικὸν πατριαρχεῖον καὶ τὰ κτήματα αὐτοῦ, ἐπειδὴ, ὡς γνωστόν, ἡ Εὐβοία, μετὰ τὴν ἀνακατάληψιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1261), ἦτο ἡ ἔδρα τῶν τιτουλαρίων Λατίνων πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως — διὰ πράξεως τοῦ πάπα Κλήμεντος Ε' (1305 - 1314) τῆς 8ης Φεβρουαρίου τοῦ 1314 ἡ Ἐκκλησία τῆς Εὐβοίας ἠνώθη μὲ τὸ πατριαρχεῖον τῆς

1. Βλ. σχετικῶς Μ. Ι. ΜΑΝΟΥΣΑΚΑ, Ἐκθεσις πεπραγμένων τοῦ ἐν Βενετίᾳ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν κατὰ τὸ ἔτος 1970, «Θησαυρίσματα», τόμ. 7 (1970), σ. 296.

2. Εὐχαριστῶ καὶ ἐντεῦθεν τὴν Dottoressa MARIA FRANCESCA TIEPOLO, ἀνήκουσαν εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν προσωπικὸν τοῦ Archivio di Stato τῆς Βενετίας, διότι μὲ ἐβοήθησεν εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ κειμένου καὶ τὴν κατανόησιν δυσκόλων λέξεων καὶ φράσεων τοῦ βενετικοῦ ἰδιώματος τῶν ἐγγράφων, καθὼς ἐπίσης τὸν Γενικὸν Γραμματέα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βενετίας κ. ΣΩΤ. ΜΕΣΣΗΝΗΝ, δ. Φ., καὶ τὸν γραμματέα τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Βενετίας κ. ROLANDO VIANELLI, γνώστας ὡσαύτως τοῦ βενετικοῦ ἰδιώματος, δι' ἀνάλογον βοήθειάν των.

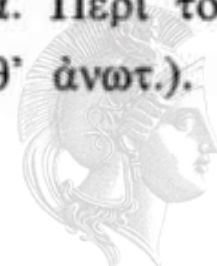
Κωνσταντινουπόλεως, ὁ δὲ ἐκάστοτε πατριάρχης ἦτο συγχρόνως καὶ ἐπίσκοπος τοῦ Negroponte³—, ἡ δὲ ἐπισκοπὴ Ἄνδρου (ἡ ἐπισκοπὴ Εὐρίπου καὶ ἄλλαι λατινικαὶ ἐπισκοπαί), ἐξαρτωμένη ἀμέσως ἐκ τῆς λατινικῆς μητροπόλεως Ἀθηνῶν, ὑπήγετο μετὰ τῶν ἄλλων λατινικῶν ἐπισκοπῶν (καὶ μητροπόλεων - ἀρχιεπισκοπῶν) τῆς βενετικῆς Ρωμανίας εἰς τὸ λατινικὸν πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐνῶ ὅμως ἡ λατινικὴ ἐπισκοπὴ Ἄνδρου ἐξηρτᾶτο ἐκκλησιαστικῶς ἐκ τῆς λατινικῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, αἱ χειροτονίαι τῶν Λατίνων ἐπισκόπων αὐτῆς ἐτελοῦντο ἐν Εὐρίπῳ (Χαλκίδι) ὑπὸ τῶν ἐκάστοτε Λατίνων ἀρχιεπισκόπων τῶν Ἀθηνῶν, μεταβαινόντων πρὸς τοῦτο εἰς Εὐριπον διὰ τὴν τέλεσιν τῶν χειροτονιῶν τῶν εἰς αὐτοὺς ὑποτεταγμένων ἐπισκόπων⁴.

Ἄς σημειωθῇ, τέλος, ὅτι εἰς τὸ κάτω ἄγραφον μέρος τοῦ f. 137^v, μετὰ

3. Βλ. *Regestum Clementis Papae V ex Vaticanis archetypis sanctissimi domini nostri Leonis XIII Pontificis Maximi iussu et munificentia nunc primum editum cura et studio monachorum ordinis S. Benedicti, Romae 1885*, ἔτος ἑνατον, ὑπ' ἀριθ. 10271, σ. 82 - 83 καὶ ΖΑΧΑΡΙΑ Ν. ΤΣΙΡΠΑΝΛΗ, *Τὸ κληροδότημα τοῦ καρδινάλιου Βησσαρίωνος γιὰ τοὺς φιλενωτικούς τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης (1439 - 17ος αἰ.)*, Θεσσαλονίκη 1967, σ. 56.

4. Βλ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Π. ΠΑΣΧΑΛΗ, *Λατῖνοι ἐπίσκοποι Ἄνδρου (1208 - 1710)*, ἐν Ἀθῆναις 1927, σ. 5, σημ. 2. Οὕτως, ἐπὶ παραδείγματι, τὴν 14ην Αὐγούστου τοῦ 1345, ὁ Λατῖνος ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Νικόλαος (βλ. περὶ αὐτοῦ MICH. LE QUIEN, *Oriens Christianus*, in *quatuor patriarchatus digestus; quo exhibentur Ecclesiae, Patriarchae, caeterique praesules totius Orientis*, τόμ. III, Parisiis 1740, στήλη 841 καὶ CONR. EUBEL, *Hierarchia Catholica Medii et Recentioris Aevi sive summorum pontificum, s.r.e. cardinalium, ecclesiarum antistitum series*, ab anno 1198 usque ad annum 1431 perducta, τόμ. I, Monasterii 1898, σ. 116. Ἐπιστολὴ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Νικολάου, τῆς 25ης Σεπτεμβρίου 1346, ἐξεδόθη ὑπὸ G. B. MERCATI, *Una lettera di Nicolò arcivescovo latino di Atene e due vescovi sconosciuti di Carmino, «Oriens Christianus»*, τόμ. 2 (1902), σ. 196 - 201 [= GIOVANNI MERCATI, *Opere minori*, τόμ. II (1897 - 1906), Città del Vaticano 1937, σ. 305 - 309]) ἐχειροτόνησεν ἐπίσκοπον Ἄνδρου, εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν τοῦ Negroponte (= τὸν καθεδρικὸν ναὸν τῆς Χαλκίδος) τὸν ἐκ Βολωνίας Ἰωάννην τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης, ἀνήκοντα εἰς τὸ τάγμα τῶν Καρμηλιτῶν (βλ. KENNETH M. SETTON, *Catalan domination of Athens 1311-1388* [The Mediaeval Academy of America, Publication N° 50], Cambridge, Massachusetts 1948, σ. 98 καὶ σημ. 64, ὅπου ἡ βιβλιογραφία, εἰς ἣν πρόσθετες καὶ Δ. Π. ΠΑΣΧΑΛΗ, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 4. Περὶ τοῦ ἐπισκόπου Joannes de S. Catherina βλ. καὶ CONR. EUBEL, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 89). Ἐξ ἄλλου, τὴν 16ην Ἰουνίου τοῦ 1376 ὠνομάσθη ὑπὸ τοῦ πάπα Γρηγορίου ΙΑ' ἐπίσκοπος Ἄνδρου ὁ Εὐρίπου Βενέδικτος, ὅστις ἀνήκεν εἰς τὸ τάγμα τῶν Μινωριτῶν (βλ. Δ. Π. ΠΑΣΧΑΛΗ, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 5 καὶ σημ. 2, ἐνθα καὶ βιβλιογραφία. Περὶ τοῦ Benedictus de Nigroponte ὡς ἐπισκόπου Ἄνδρου βλ. καὶ CONR. EUBEL, ἐνθ' ἄνωτ.).

δηλαδή τὸ τελευταῖον ἔγγραφον τῆς σειρᾶς⁵, ἀνεξαρτήτως πρὸς τὸ κείμενον καὶ δι' ἄλλης χειρός, ἀναγράφονται τὰ ἐξῆς: «*de Cancellaria Nigroponti pro factis nostris*», γεγονὸς τὸ ὁποῖον σημαίνει, νομίζομεν, ὅτι τὰ κατωτέρω ἐκδιδόμενα ἔγγραφα (= ἡ ὅλη δικογραφία) διεβιβάσθησαν ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς Ἄνδρου εἰς τὴν ἔδραν τοῦ λατινικοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως (= τὸ Negroponte), ἐκεῖθεν δὲ εἰς Ρώμην, ὅπου διέμενον συνήθως οἱ Λατῖνοι πατριάρχαι, πρὸς ἔκδοσιν τελικῆς ἀποφάσεως⁶.

Τὰ εὑρεθέντα ἔγγραφα δὲν παρέχουν ὅλας τὰς φάσεις τῆς ἀντιδικίας τῶν δύο ἱερέων, διότι μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τοῦ *Armarium XXXIV, Tomus 7* τοῦ Μυστικοῦ Ἀρχείου τοῦ Βατικανοῦ δὲν ἀνεύρομεν ὅλα τὰ ἔγγραφα τῆς δικογραφίας. Διὰ τοῦτο θὰ ἐπιχειρήσωμεν νὰ διαγράψωμεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὴν ὅλην ὑπόθεσιν τῆς δίκης, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν εἰδήσεων τὰς ὁποίας μᾶς παρέχουν τὰ διασωθέντα ὑπ' ἀριθ. 1 - 5⁷ ἔγγραφα, συμπληροῦντες τὰ κενὰ τῶν ἐλλειπόντων ἐγγράφων⁸:

Τὸ ἔτος 1459 ἐφιλονείκησαν μεταξὺ των οἱ ἱερεῖς τοῦ λατινικοῦ δόγματος Νικήτας Sirorulo καὶ Στυλιανὸς Scharini. Ἀφορμὴ τῆς φιλονεικίας ὑπῆρξεν ἡ ἐξύβρισις τοῦ πρώτου ἐκ μέρους τῆς συζύγου τοῦ δευτέρου καὶ ἄλλα σοβαρώτερα γεγονότα⁹. Μετὰ ταῦτα ὁ Στυλιανὸς ἤρχισε τὰς προκλητικὰς ἐνεργείας διὰ τῆς ἐκσφενδονίσεως κλάδων κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ διερχομένου κάτωθεν τῆς οἰκίας του Νικήτα.

5. Τὸ ἐκδιδόμενον ὡς πρῶτον κατωτέρω, ἐπειδὴ χρονολογικῶς προηγεῖται τῶν ἄλλων ἐγγράφων.

6. Ὑπὲρ τούτου συνηγορεῖ, ἐξ ἄλλου, καὶ τὸ ὅτι τὸ φύλλον τοῦτο φέρει κάθετον πτύχωσιν (καὶ ἐτέραν, κάθετον πρὸς αὐτήν, ἐκκινούσαν ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ περατουμένην εἰς τὸ σημεῖον τῆς συμβολῆς των, ὥστε νὰ σχηματίζεται μικρότερος φάκελος), ὅπερ σημαίνει ὅτι εἶχε χρησιμοποιηθῇ ὡς φάκελος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἶχον τοποθετηθῇ τὰ λοιπὰ φύλλα τῆς δικογραφίας, διὰ νὰ ἀποσταλοῦν εἰς Ρώμην.

7. Τὰ ἔγγραφα ἐκδίδονται διπλωματικῶς. Ἐν τῇ ἐκδόσει ἀναλύονται αἱ συντομογραφίαι, κεφαλαιογραφοῦνται τὰ κύρια ὀνόματα (προσώπων καὶ τόπων), διατηρεῖται ἡ ὀρθογραφικὴ ἰδιομορφία (= ἡ ὀρθογραφία τοῦ βενετικοῦ ἰδιώματος) τῶν ἐγγράφων, διορθοῦνται μόνον ἡ στίξεις καὶ λαμβάνεται πρόνοια ὥστε νὰ τονισθοῦν αἱ ἄτονοι, ἐπισημανθοῦν αἱ συγκεκομμένοι (π.χ.: *sia sta' griève* = *sia stata griève* — ἔγγραφον 1, στίχος 7, κ.λπ.) καὶ διασταλοῦν αἱ ἠνωμένοι λέξεις.

8. Διὰ τὴν πληρεστέραν κατανόησιν τοῦ δυσνοήτου περιεχομένου τῶν κειμένων, ἐκάστου ἐγγράφου προτάσσεται ἐκτενεστάτη κατὰ τὸ δυνατόν περίληψις, ἐνίοτε σχεδὸν μεταφρασὶς αὐτῶν (βλ., ἐπὶ παραδείγματι, τὸ ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 1).

9. Εἰς τὰ ἔγγραφα δὲν καθορίζεται ὁ τόπος καταγωγῆς τῶν δύο ἱερέων καὶ ἐπομένως

Εἰς ἀμφοτέρους τοὺς ἱερεῖς ἐπεβλήθη πρωτοβαθμίως ὑπὸ τοῦ Λατίνου ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Νικολάου Prothimus¹⁰, ἐκτελοῦντος τότε χρέη βικαρίου τοῦ Λατίνου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἰσιδώρου (1459 - 1463), ἡ χρηματικὴ ποινὴ τῶν 50 ὑπερπύρων, διότι ἐξεστόμισαν ἀπρεπεῖς λόγους κ.λπ.

Ὁ Συρόπουλος ἐφεσίβαλε τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, μὲ τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἡ ἐπιβληθεῖσα εἰς αὐτὸν ποινὴ ἦτο δυσανάλογος πρὸς τὸ διαπραχθὲν ἀδίκημα. Προσέφυγε δηλαδὴ εἰς τὸν Λατῖνον ἐπίσκοπον Ἀνδρου Ματθαῖον Grimanì¹¹, γενικὸν βικάριον τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Βησσαρίωνος (1463 - 1472), ἐντεταλμένον νὰ κρίνῃ ἀναθεωρητικῶς τὰς ἀποφάσεις τοῦ Prothimus.

Τὰ ὡς ἄνω προκύπτουν, ὡς θὰ ἴδωμεν καὶ κατωτέρω, ἐκ τοῦ πρώτου ἐγγράφου (τῆς ἀποφάσεως τοῦ Grimanì), ἀφοῦ ἡ πρωτοβάθμιος ἀπόφασις τοῦ Prothimus, διὰ τὴν ἀντιδικίαν τῶν Scharini καὶ Sirorulo, καὶ ἡ προσφυγὴ τοῦ τελευταίου εἰς τὸν Grimanì δὲν εὐρέθησαν μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐγγράφων (=τῆς δικογραφίας).

Ὁ Grimanì τὴν 1ην Δεκεμβρίου τοῦ 1463 ἐξέδωκε νέαν ἀπόφασιν, ἀναθεωρητικὴν τῆς ἀποφάσεως τοῦ Prothimus, διὰ τῆς ὁποίας μετέτρεψε τὴν ποινὴν εἰς 20 ὑπέρπυρα καὶ ἐπέβαλε διαφόρους ἄλλους σωφρονισμούς (ἐγγραφον 1).

Ἡ ἀναθεωρητικὴ ἀπόφασις τοῦ Grimanì δὲν εἶναι ἡ τελειωτικὴ πρᾶξις τῆς δίκης, διότι ἡ ἐκδοσις αὐτῆς προεκάλεσε προσφυγὴν τοῦ Prothimus—ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε, φαίνεται, τὴν πρόθεσιν νὰ ἐπιστρέψῃ τὰ πρόστιμα, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἴσως ἤδη εἰσπράξῃ—, πρὸς τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Βησσαρίωνα. Ἡ προσφυγὴ αὕτη τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν δὲν περιλαμβάνε-

δὲν γνωρίζομεν ποῦ συνέβησαν τὰ γεγονότα. Θεωροῦμεν λίαν πιθανὸν ὅτι πρόκειται περὶ κατοίκων τῆς Ἀνδρου ἢ κατοίκων ἄλλης τινὸς νήσου τῶν Κυκλάδων. Ἡ δευτέρα ἐκδοχὴ εἶναι ἡ περισσότερον πιθανή, ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς τὸ ἐγγραφον ὑπ' ἀριθ. 5, στίχοι 16 - 18, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν λέγει τὰ ἐξῆς διὰ τὸν Νικήταν Συρόπουλον: «Δὲν ζητῶ νὰ μεταβῇ ὁ Συρόπουλος εἰς Βενετίαν. Ἄς παραμείνῃ, ἐὰν θέλῃ. Ἄλλως ἂς ἀφήσῃ [εἰς Ἀνδρον] πληρεξούσιον, ὁ ὁποῖος νὰ τὸν ἀντιπροσωπεύσῃ ἐνώπιον τοῦ ἐπισκόπου καὶ κριτοῦ μας [Ματθαίου Grimanì]».

10. Ὁ Νικ. Prothimus ἦτο ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἀπὸ τῆς 6ης Ἰουλίου τοῦ 1446. Περὶ αὐτοῦ βλ. CONR. EUBEL, ἐνθ' ἄνωτ., τόμ. II, Monasterii 1901, σ. 110 καὶ ZAX. N. ΤΣΙΡΠΑΝΑΗ, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 96, σημ. 2, ὅπου καὶ βιβλιογραφία.

11. Περὶ τοῦ Matthaeus Grimanì, ἐπισκόπου Ἀνδρου ἀπὸ τῆς 26ης Ἀπριλίου 1460, βλ. CONR. EUBEL, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 99.

ται, επίσης, μεταξύ τῶν λοιπῶν ἐγγράφων, δυνάμεθα ὁμῶς νὰ ὑποθέσωμεν ταύτην ὡς γενομένην ἐκ τῶν ἐπομένων γεγονότων: Ὁ Συρόπουλος, ἀπὸ τὴν πλευράν του, περιελθὼν εἰς κατάστασιν ἀμύνης, κατεχώρισε (= ἐπρωτοκόλλησε), μὲ ἡμερομηνίαν 28 Ἰανουαρίου 1464, ἀπόδειξιν (ἐγγραφον 2) περὶ τῆς ἐκ μέρους του πληρωμῆς τῆς ἐπιβληθείσης ὑπὸ τοῦ Prothimus ποινῆς, ὀλίγας δὲ ἡμέρας βραδύτερον, ἤτοι τὴν 3ην Φεβρουαρίου 1464, ἀπηυθύνθη δι' αἰτήσεώς του πρὸς τὸν βικάριον τοῦ Grimani ἀββᾶν Ἰωάννην, προκειμένου νὰ δώσῃ οὗτος ἐντολὴν εἰς τὸν Prothimus, ἵνα μεταβῇ πάραυτα εἰς Βενετίαν καὶ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, διὰ τὴν συνέχισιν (καὶ ἐπομένως ἀποπεράτωσιν) τῆς δίκης (ἐγγραφον 3). Περὶ τῆς προσφυγῆς τοῦ Prothimus εἰς τὸν πατριάρχην γίνεται λόγος εἰς τὸ ἐγγραφον 3.

Ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκδοσις ἐντολῆς, συμφώνου πρὸς τὴν ὑποβληθεῖσαν αἴτησιν τοῦ Συροπούλου, ὑπὸ τοῦ βικαρίου τοῦ Grimani, ἥτις ἐντολὴ ἐξεδόθη προφανῶς τὴν αὐτὴν ἡμέραν, 3ην Φεβρουαρίου τοῦ 1464 — (ἐγγραφον 4). Ἐξεδόθη, ἐξ ἄλλου, ἄμεσος ἀνταπάντησις τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Νικολάου Prothimus, ὑπὸ ἡμερομηνίαν ἐπίσης 3 Φεβρουαρίου 1464, εἰς τὴν ὁποίαν παρετῆρει ὅτι εἰς αὐτὸν ἀνῆκεν ἡ πρωτοβουλία (νὰ κλητεύσῃ τὸν ἐγκαλούμενον Συρόπουλον, καὶ ὅχι ἀντιστρόφως, καὶ νὰ αποφασίσῃ ὡς πρὸς τὸν τρόπον καθ' ὃν θὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν δίκην), καθ' ὅσον αὐτὸς εἶναι ὁ ἐφεσείων, καὶ ὅτι ἐπαφίεται ἐν τούτοις εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἐπισκόπου Ἄνδρου Ματθαίου Grimani, κριτοῦ ἐξετάζοντος τὴν προσφυγὴν δευτεροβαθμίως, ἐλπίζων ὅτι θὰ δικαιωθῇ. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, ἐπιφυλάσσει δι' ἑαυτὸν τὸ δικαίωμα προσφυγῆς (εἰς τὸν πατριάρχην) καὶ συνεχίσεως τῆς δίκης (ἐγγραφον 5).

Τοιουτοτρόπως ἡ ἀντιδικία τῶν ἱερέων Συροπούλου καὶ Scharini κατέληξεν εἰς διένεξιν τοῦ πρώτου πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν Prothimus.

* * *

Τὰ ἐνταῦθα ἐκδιδόμενα πέντε ἐγγραφα κατεχωρίσθησαν ὑπὸ τοῦ γραμματέως τῆς ἐπισκοπῆς Ἄνδρου Zorzi Agiomniti, κατόπιν ὑποβληθείσης σχετικῆς αἰτήσεως τοῦ Νικήτα Συροπούλου καὶ διαταγῆς τοῦ βικαρίου τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἄνδρου ἀββᾶ Ἰωάννου¹², συνεκεντρώθησαν δὲ ἐν ὧσιν τῆς τελειωτικῆς ἀποφάσεως (ἐκδοθείσης ὑπὸ τοῦ Βησσαρίωνος;), τὴν ὁποίαν ἀγνοοῦμεν, ἀφοῦ τοιαύτη ἀπόφασις δὲν εὑρέθη μεταξύ τῶν ἐγγράφων τῆς ὅλης δικογραφίας.

12. Βλ. τοὺς στίχους 2 - 3 τοῦ δευτέρου ἐγγράφου (= τοῦ πρώτου κατὰ σειρὰν ἐγγράφου τῆς ὅλης δικογραφίας, ὡς αὕτη παραδίδεται διὰ τοῦ *Arm. XXXIV, Tom. 7* τοῦ Archivio Segreto Vaticano).